Sprawozdanie z Krajowej Studencko-Doktoranckiej Konferencji Naukowej Koła Naukowego Polonistów oraz Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa Uniwersytetu w Siedlcach

Szkice Podlaskie, nr 2 (22), 2025

7 czerwca 2024 roku na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu w Siedlcach odbyła się krajowa studencko-doktorancka konferencja naukowa – *Oniryczne labirynty: marzenia senne i wyobraźnia w literaturze, kulturze i języku*. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Koło Naukowe Polonistów we współpracy z Instytutem Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UwS. W konferencji wzięli udział studenci oraz doktoranci z całej Polski, którzy podjęli refleksję nad różnorodnymi aspektami oniryzmu w kontekście literatury i kultury.

Konferencję otworzyli Dziekan Wydziału Nauk Humanistycznych, dr hab. Beata Walęciuk-Dejneka, prof. uczelni, Dyrektor Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa, dr hab. Sławomir Sobieraj, prof. uczelni oraz opiekun Koła Naukowego Polonistów, mgr Barbara Bandzarewicz, którzy w krótkich przemówieniach powitali uczestników, odnosząc się przy tym do problematyki sympozjum.

Po oficjalnym otwarciu rozpoczął się pierwszy panel dyskusyjny, moderowany przez dr. hab. Sławomira Sobieraja, prof. uczelni. W trakcie tej sesji prelegenci skupili się na literackim wymiarze marzeń sennych. Mgr Tomasz Ryrych z Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie przedstawił analizę psychodelicznych doświadczeń Witkacego w kontekście teorii Stanislava Grofa. Następnie mgr Maria Długołęcka-Pietrzak z Uniwersytetu w Siedlcach omówiła motywy oniryczne w *Wicie* Tadeusza Micińskiego, zaś lic. Jakub Drogowski z Uniwersytetu Łódzkiego skoncentrował się na onirycznym charakterze utworu *Pałac snów* Ismaila Kadarego. Panel zamknęło wystąpienie lic. Alberta Michalaka, który omówił rolę koszmarów sennych w powieści *Nieobecni* Bartosza Żurawieckiego. Sesję zakończyła dyskusja, w której uczestnicy wymieniali poglądy na temat różnorodnych aspektów interpretacji motywu snu literaturze.

Po przerwie odbył się drugi panel, prowadzony przez dr. Marcina Pliszkę. Lic. Dominika Tańska z Uniwersytetu Jagiellońskiego skupiła się na analizie funkcji snu w XII-wiecznym poemacie *Ganimedes i Helena.* Emilia Kurpisz, reprezentująca Uniwersytet w Siedlcach, przedstawiła sen jako element ludowych wierzeń na podstawie powieści *Diabły* Tadeusza Nowaka. Z kolei lic. Julia Gontarz, również z Uniwersytetu w Siedlcach, omówiła symbolikę snów w kontekście rozmaitych senników, natomiast lic. Anna Maria Kobylińska z Uniwersytetu Warszawskiego przedstawiła rolę wyobraźni w twórczości i korespondencji Gustawa Zielińskiego. Dyskusja po wystąpieniach prelegentów dotyczyła w dużej mierze pytań o rolę symboli sennych w literaturze oraz o historyczne, a także kulturowe postrzeganie snów.

Trzecia i ostatnia sesja konferencji, moderowana przez dr. Piotra Prachnia, poświęcona była onirycznym wizjom w literaturze współczesnej i adaptacjom teatralnym. Mgr Wiktoria Staszkiewicz z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II przedstawiła analizę poetyki oniryzmu w spektaklu *Sen nocy letniej* w reżyserii Krzysztofa Garbaczewskiego. Lic. Hubert Foltyński z Uniwersytetu Bielsko-Bialskiego omówił powieść *Plankton* Mariusza Sieniewicza w kontekście poetyki epifanii, natomiast lic. Julia Borkowska z Uniwersytetu w Siedlcach skoncentrowała się na snach jako manifestacji traumy w powieści *To* Stephena Kinga. W kolejnym wystąpieniu lic. Julia Magdziak, reprezentująca Uniwersytet w Siedlcach, omówiła konflikt wyobraźni i rzeczywistości w powieści *Niewidzialne życie Addie LaRue* Victorii Schwab. Ostatni panel konferencji zamknął referat lic. Mateusza Gajewskiego z Uniwersytetu w Siedlcach, który przedstawił motywy oniryczne w świecie Ardy, nawiązując do twórczości J.R.R. Tolkiena. Podsumowanie panelu ponownie wywołało ożywioną dyskusję, szczególnie na temat roli technologii w przedstawianiu onirycznych światów.

Konferencja zakończyła się wspólną refleksją prelegentów i organizatorów na temat interdyscyplinarnego charakteru badań nad motywem onirycznym oraz wyobraźnią. Podkreślono wartość wymiany myśli między różnymi ośrodkami naukowymi oraz znaczenie popularyzacji takich tematów w badaniach humanistycznych. Wydarzenie spotkało się z dużym uznaniem uczestników, którzy docenili zarówno wysoki poziom merytoryczny prezentacji, jak i możliwość inspirujących dyskusji.

Barbara Bandzarewicz
Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UwS

Objazd naukowy studentów Instytutu Historii UwS Kraków, 19-21 czerwca 2024

Szkice Podlaskie, nr 2 (22), 2025

Objazdy naukowe to jedna z form zajęć realizowanych w ramach programu studiów historycznych. Są one świetną okazją do zdobycia doświadczeń nieosiągalnych podczas tradycyjnych wykładów. Dają możliwość bezpośredniego obcowania z miejscami i obiektami stanowiącymi dziedzictwo historyczne i kulturowe. Ponadto są szansą na spotkania młodych adeptów Klio z lokalnymi specjalistami i naukowcami, którzy mogą podzielić się z nimi swoją wiedzą i doświadczeniem. Prócz tego jest to również atrakcyjna forma integracji pozwalająca poprawić kontakt między studentami.

W Instytucie Historii UwS objazdy naukowe są od wielu lat powszechną praktyką. W roku akademickim 2023/2024 celem takiego wyjazdu było zapoznanie studentów z funkcjonowaniem oraz zasobami wybranych instytucji naukowych i muzeów Krakowa. Wyjazd do miasta pod Wawelem odbył się w semestrze letnim, w dniach 19-21.06.2024 r. Wzięli w nim udział studenci III roku historii ze specjalności archiwistyka i biurowość współczesna oraz grupa studentów z Koła Naukowego Archiwistów i Historyków Instytutu Historii, wraz z opiekunem objazdu prof. Marcinem Kruszyńskim oraz opiekunem Koła i organizatorem wycieczki, dr Arturem Goszczyńskim.

Grupa dotarła na miejsce wczesnym popołudniem, co pozwoliło przeznaczyć resztę dnia na wycieczkę po historycznej części miasta. Spacer po Starym Mieście rozpoczął się na Rynku, pod Bazyliką Mariacką. Następnie przebiegł wzdłuż ulic Grodzkiej i Kanoniczej, do Zamku Królewskiego na Wawelu. Po zwiedzeniu Wzgórza Wawelskiego dalsza trasa wiodła Bulwarem Czerwieńskim i Plantami pod gmach Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przechadzce towarzyszyły dyskusje o historii dawnej stolicy Polski.

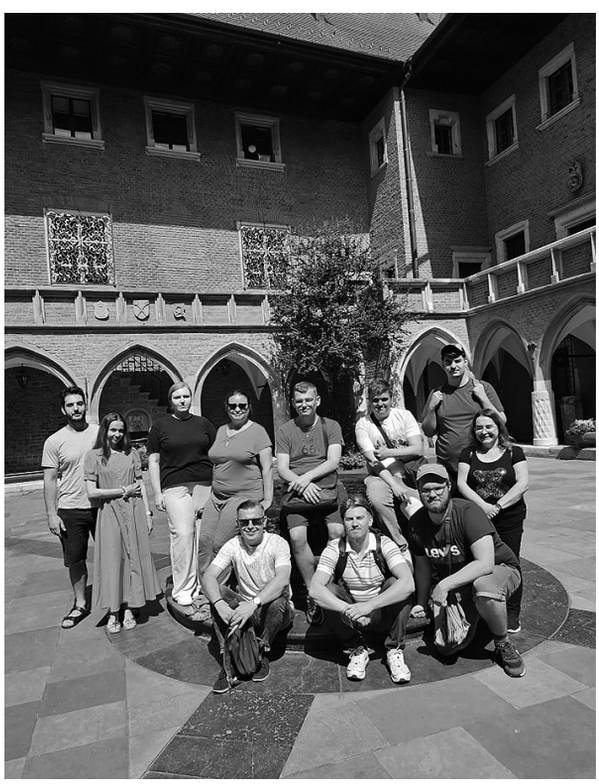

Pierwszym punktem drugiego dnia objazdu była Biblioteka Jagiellońska. Wizyta w książnicy rozpoczęła się w Czytelni Starych Druków, gdzie studenci mieli okazję przyjrzeć się jednym z najstarszych elementów zasobu, na które składają się inkunabuły i późniejsze starodruki. Pokazowi towarzyszył krótki wykład o dziejach piśmiennictwa oraz dawnych metodach introligatorskich. Następnie grupa przeszła do Oddziału Udostępniania Zbiorów, zwiedzając przy okazji wzniesioną w latach 30. XX

wieku zabytkową część kompleksu, w której mieści się zachowana w stylu modernistycznym Czytelnia Główna. Podczas oprowadzania po pozostałych czytelniach studenci dowiedzieli się, jak wygląda i funkcjonuje system katalogowania i udostępniania zbiorów bibliotecznych. Dzięki uprzejmości Dyrekcji oraz pracowników instytucji mieli oni następnie możliwość wejścia do magazynów „Jagiellonki", gdzie opowiedziano im o przechowywaniu i zabezpieczaniu zasobów. Na zakończenie grupa odwiedziła pracownię konserwacji, gdzie miała okazję wysłuchać pogadanki na temat sposobów zabezpieczania rękopisów, starodruków oraz książek znajdujących się w zasobie biblioteki.

Kolejną placówką odwiedzoną przez uczestników objazdu była Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk. Pracownicy przygotowali spotkanie w Czytelni Głównej. W jego trakcie goście zostali zapoznani z historią instytucji, jej funkcjonowaniem oraz aktualnie realizowanymi przez nią projektami. Krótkiemu wykładowi na ten temat towarzyszył pokaz wybranych XIX i XX-wiecznych książek i czasopism naukowych. Następnie w Czytelni Zbiorów Specjalnych studenci wysłuchali prelekcji o XVII-wiecznych rycinach Jaquesa Callota z serii *Les Grandes Misères de la guerre (Okropności wojny),* których oryginały znajdują się w zbiorach Gabinetu Rycin Biblioteki Naukowej PAU i PAN. W czasie wizyty gościom z Siedlec oprócz omawianych rycin zaprezentowano także zbiory kartograficzne z XIX wieku, m.in. Atlas Statystyczny Polski i krajów okolicznych Stanisława Platera z 1827 r.

Drugi dzień objazdu zakończył się zwiedzaniem Rynku Podziemnego, będącego oddziałem Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. W jego trakcie grupa obejrzała interaktywną ekspozycję, na którą składają się m.in. kramy kupieckie, drogi miejskie, cmentarzysko, osada przedlokacyjna czy wodociągi, opowiadającą o średniowiecznym okresie historii Krakowa, początkach jego urbanizacji, życiu mieszkańców oraz kontaktach handlowych z Europą.

Ostatniego dnia, na krótko przed wyjazdem, studenci zwiedzili najstarszy budynek Uniwersytetu Jagiellońskiego – Collegium Maius, gdzie zobaczyli pomieszczenia Librarii, w której znajdują się repliki przyrządów astronomicznych Mikołaja Kopernika, XV-wieczną Izbę Wspólną profesorów i tzw. Aulę Jagiellońską. Obejrzeli też skarbiec, w którym przechowywane są drogocenne insygnia uniwersyteckie, takie jak berła, łańcuchy i pierścienie, dokumenty fundacyjne krakowskiego Studium Generale i nowsze XX-wieczne eksponaty podarowane przez sportowców i artystów. Zobaczyli także wystawy XVIII i XIX-wiecznych przyrządów matematycznych, fizycznych i chemicznych oraz XIX-wieczne pokoje profesorskie.

W ciągu trzech dni wyjazdu do Krakowa studenci mieli okazję przyjrzeć się, w sposób niedostępny dla zwykłych użytkowników, funkcjonowaniu jednych z najważniejszych placówek naukowych w kraju oraz bezpośrednio poznać dziedzictwo kulturowe miasta, które uznaje się za unikatowe w skali świata.

Aleksandra Gugała
Studentka 1 roku 2 st. historii UwS

„Losy Rodzin i siedzib ziemiańskich z perspektywy roku 1944” – sprawozdanie z konferencji

Szkice Podlaskie, nr 2 (22), 2025

W dniach 17-18 października 2024 roku w Muzeum Zamoyskich w Kozłówce odbyła się konferencja naukowa pt. „Losy Rodzin i siedzib ziemiańskich z perspektywy roku 1944”. Celem wydarzenia było zbadanie, jak dramatyczne zmiany, które miały miejsce w Polsce u progu zakończenia II wojny światowej, wpłynęły na losy rodzin ziemiańskich oraz ich siedziby. Zgromadzeni na konferencji badacze podjęli szeroką dyskusję na temat reformy rolnej z 1944 roku, upaństwowienia majątków ziemskich, zmian społecznych i politycznych oraz konsekwencji tychże dla warstwy ziemiaństwa.

Wydarzenie odbyło się pod patronatem: Marszałka Województwa Lubelskiego Jarosława Stawiarskiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Instytutu Historii Uniwersytetu w Siedlcach, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Jadwigi Inki Zamoyskiej, Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Siedlcach, Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego oraz Fundacji im. Zofii i Jana Włodków.

Konferencja związana była tematycznie z wystawą czasową „1944. Meandry historii”, udostępnianą od 26 lipca do 1 grudnia 2024 r. Dotyczyła ona losów majątków ziemiańskich i warunków egzystowania tego środowiska, realiów życia ziemiańskiego w I połowie lat 40. XX wieku oraz ich zmiany w następstwie reformy rolnej 1944 r.

Dzień 1 17 października 2024

Wicedyrektor Muzeum Zamoyskich w Kozłówce, Bożena Ćwiek, otworzyła konferencję, witając jej uczestników i przedstawiając cel oraz program spotkania. Prowadzenie pierwszego panelu powierzono dr. hab. Andrzejowi Przegalińskiemu, prof. UMCS.

Panel 1 – Ziemiaństwo w perspektywie powojennej

Pierwszym punktem konferencji był wykład inauguracyjny wygłoszony przez prof. dr hab. Tadeusza Epszteina z Instytutu Historii PAN, który omówił zmiany, jakie zaszły w Polsce po wojnie, w kontekście upadku ziemiaństwa. W swoim wykładzie skupił się na kwestiach politycznych i społecznych, które miały kluczowy wpływ na właścicieli ziemskich. Kilka słów swego wystąpienia poświęcił również historii konferencji z cyklu „Ziemiaństwo na Lubelszczyźnie”, które odbywają się regularnie w Muzeum Zamoyskich w Kozłówce od 2000 roku. Kolejny prelegent, dr hab. Marcin Kruszyński, profesor UwS/LAW, przedstawił temat komunistycznego projektu wymiany elit jako jednej z konsekwencji zakończenia II wojny światowej. Omówił także, jak ten proces wpłynął na strukturę społeczną Polski Ludowej. Dr Tomasz Osiński (LAW/IPN, Oddział w Lublinie)

w swoim wystąpieniu podjął próbę odpowiedzi na pytanie, jakiej historii potrzebuje ziemiaństwo oraz jakie są aktualne postulaty badawcze w tej dziedzinie. Wskazał na potrzebę rewizji dotychczasowego podejścia do tematu, z naciskiem na rzetelną dokumentację i analizę źródeł historycznych. Wreszcie Agnieszka Konstankiewicz z Archiwum Państwowego w Lublinie omówiła źródła dotyczące upaństwowienia majątków ziemskich, dostępne w zasobie jej instytucji.

Po zakończeniu wystąpień nastąpiła dyskusja, w której uczestnicy wymienili poglądy na temat dalszych kierunków badań nad ziemiaństwem i jego losami po 1944 roku.

Panel 2 – Losy poszczególnych rodzin ziemiańskich

Panel 2, prowadzony przez prof. Marcina Kruszyńskiego, skupił się na analizie losów konkretnych rodzin ziemiańskich oraz ich majątków. Prof. Andrzej Przegaliński zaprezentował temat „Ostatni akord świata ziemiańskiego", omawiając dzieje majątku i właścicieli Snopkowa w okresie II wojny światowej oraz w latach powojennych. Przedstawił szczegółową historię rodziny, która musiała zmierzyć się z dramatycznymi decyzjami i wyzwaniami związanymi z okupacją i zmianami politycznymi po wojnie. Dr Agata Wolska z Fundacji im. Zofii i Jana Włodków opowiedziała o losach rodziny Włodków z Dąbrowicy, koncentrując się na powojennych staraniach o przetrwanie etosu ziemiańskiego w rodzinie, która starała się dostosować do nowych realiów PRL-u. Kolejnym prelegentem była dr Anna Wnuk-Bednarczyk, reprezentująca Towarzystwo Ziemi Urzędowskiej, która zaprezentowała historię rodziny Piaseckich i majątku Popkowice z perspektywy roku 1944. Omówiła zmiany, jakie zaszły w wyniku reformy rolnej i procesu upaństwowienia. Jako ostatnia wystąpiła dr Elżbieta Wierzbicka (badaczka niezależna), która przedstawiła losy Witolda i Adama Łosiów, ostatnich właścicieli Adamowa i Piotrowic, wskazując na ich trudną sytuację w okresie wojny i po niej. Panel ponownie zakończyła ożywiona dyskusja.

Panel 3 – Siedziby ziemiańskie w czasie wojny i po wojnie

Po przerwie, w panelu 3, który prowadził dr Tomasz Osiński, przedstawiono tematy związane z losami siedzib ziemiańskich. Katarzyna Kot z Muzeum Zamoyskich w Kozłówce, doktorantka UwS, omówiła reformę rolną w majątku Zamoyskich w Kozłówce, wskazując na konkretne zmiany, jakie nastąpiły w majątku z 1944 roku. Kolejna prelegentka, Anna Leśniczuk z Muzeum Ziemiaństwa w Dąbrowie, opisała wojenne i powojenne losy siedzib ziemiańskich w powiecie bialskim, a także zmiany, jakie zaszły w tym regionie w kontekście upaństwowienia majątków. Następnie Maciej Szeptycki z Fundacji Rodu Szeptyckich zaprezentował temat „Szeptyccy z Łaszczowa i Łabuń", koncentrując się na dziedzictwie Rzeczypospolitej i roli tej rodziny w historii regionu. Monika Januszek-Surdacka z Domu Kuncewiczów

(oddział Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym) opowiedziała o Kazimierzu Ołdakowskim, szefie fabryki broni w Radomiu, który był związany z kazimierskim domem, a jego historia stanowiła przykład złożonych losów ludzi związanych z przemysłem wojennym. Ostatni referat zaprezentowała dr J. Ewa Leśniewska (badaczka niezależna), która przedstawiła losy właścicieli majątków ziemskich z Lubelszczyzny, takich jak Łęczna, Łańcuchów, Ciechanki i Sobianowice, po reformie rolnej w 1944 roku, ukazując, jak zmieniały się losy siedzib i ich właścicieli w wyniku nowych przepisów.

Po wysłuchaniu referatów przystąpiono do krótkiej dyskusji w kontekście zaprezentowanych zagadnień.

Dzień 2
18 października 2024

Panel 4 – Krajobraz i architektura siedzib ziemiańskich po 1944 roku

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od panelu 4, który prowadził mgr Konrad Majchrzyk (UMCS/ Muzeum Zamoyskich w Kozłówce). W tym panelu szczególną uwagę zwrócono na wartość zabytkową siedzib ziemiańskich przed i po 1944 roku. Elżbieta Ostasz (badaczka niezależna) zaprezentowała zagadnienia związane z północną Lubelszczyzną, omawiając, jak zmieniały się krajobrazy i siedziby ziemiańskie w wyniku zmian po reformie rolnej. Dr Aldona Cholewianka-Kruszyńska z Muzeum-Zamku w Łańcucie scharakteryzowała zasoby galerii Zamoyskich w Wysocku i jej związki z zamkiem Potockich w Łańcucie w kontekście działań wojennych. Na koniec Sławomir Grzechnik z Muzeum Zamoyskich w Kozłówce omówił kwestię ewakuacji najcenniejszych zbiorów z Kozłówki podczas II wojny światowej, prezentując zasoby muzeum w kontekście 1944 roku.

Panel 5

W piątym panelu, który prowadził mgr Sławomir Grzechnik, omawiano losy ziemiaństwa w kontekście wojny i PRL. Dr Paulina Byzdra-Kusz (KUL) zaprezentowała losy hr. Stanisława Łosia, a mgr Jan Sasor (Muzeum Śląskie w Katowicach) przedstawił historię rodziny Marynowskich. Dr Maciej Rydel, wiceprezes oddziału gdańskiego Polskie Towarzystwo Ziemiańskiego, omówił wojenne i powojenne losy wybranych przedstawicieli ziemiaństwa, natomiast dr Ariel Orzełek (UMCS) zajął się przypadkami współpracy ziemian z władzą komunistyczną.

Panel 6

Ostatni panel konferencji prowadzony został przez mgr Katarzynę Kot. Mgr Jarosław Maciej Zawadzki, reprezentujący Kancelarię Senatu, omówił losy senatorów-ziemian, zaś ppłk dr Paweł Orłowski (LAW) zaprezentował sytuację oficerów pochodzenia ziemiańskiego II RP po wojnie. Dr Marcin Chorązki (IPN Kraków / Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej) poruszył temat pamięci o ziemiaństwie w okresie PRL. Dr Konrad Majchrzyk zakończył konferencję prezentacją dotyczącą propagandowego obrazu reformy rolnej.

Podsumowanie

Konferencja była niezwykle wartościowym wydarzeniem, które zgromadziło naukowców, badaczy, a także pasjonatów historii. Wśród słuchaczy gościliśmy także przedstawicieli środowiska ziemiańskiego, zawsze życzliwie wspierających działania Muzeum Zamoyskich w Kozłówce. Podjęte tematy dotyczyły nie tylko losów rodzin ziemiańskich, ale także zmiany krajobrazu społecznego i politycznego Polski po 1944 roku. Dzięki szczegółowym analizom, które pozwoliły na głębsze zrozumienie historycznych procesów, konferencja stała się ważnym krokiem w badaniach nad historią polskiego ziemiaństwa oraz jego dziedzictwem.

W 2025 roku Muzeum Zamoyskich w Kozłówce planuje wydać drukiem materiały pokonferencyjne.

Katarzyna Kot
Doktorantka historii Szkoły Doktorskiej UwS

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Wspólnoty ludzkie. Dzieje – Zjawiska – Problemy”, Siedlce (28.11.2024 r.)

Szkice Podlaskie, nr 2 (22), 2025

Instytut Historii Uniwersytetu w Siedlcach wraz z siedleckim oddziałem Polskiego Towarzystwa Historycznego po raz kolejny byli organizatorami spotkania skierowanego do badaczy zgłębiających tematy poświęcone historii widzianej przez pryzmat stosunków społecznych. Druga odsłona ogólnopolskiej konferencji odbyła się 28.11.2024 r. na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu w Siedlcach i przebiegła pod hasłem „Wspólnoty ludzkie. Dzieje – Zjawiska – Problemy”. Wydarzenie patronatem honorowym objął marszałek województwa mazowieckiego.

Uroczyste otwarcie zainicjował prof. Marcin Kruszyński – dyrektor Instytutu Historii UwS. Jako gospodarz spotkania serdecznie powitał wszystkich uczestników i gości. Podczas krótkiego przemówienia dotyczącego tematyki spotkania nawiązał także do sukcesu ubiegłorocznej, pierwszej odsłony konferencji zwieńczonej przygotowaniem monografii wieloautorskiej. Po wprowadzeniu oddał głos dziekanowi Wydziału Nauk Humanistycznych UwS, prof. Dariuszowi Magierowi, który wygłosił wykład inauguracyjny pt. „Nomenklatura komunistyczna – ideał formalizacji wspólnoty", przedstawiając nieoczywisty przykład spojrzenia na zagadnienie tworzenia komórek społecznych.

Pierwszy panel konferencji poprowadzony przez dr. Tomasza Osińskiego (Lotnicza Akademia Wojskowa w Dęblinie/ Instytut Pamięci Narodowej, o/ Lublin) rozpoczął się od wystąpienia mgr Klaudii Czarnockiej, doktorantki Szkoły Doktorskiej UwS: „Środowisko dworskie Przemysła II". Kolejnym prelegentem był dr Marcin Gomółka z Zespołu Szkół w Stoczku Łukowskim, który przedstawił zebranym referat pt. „Średniowieczne elity kulturalne na terenie ziemi łukowskiej w świetle źródeł z epoki". Jako następny głos zabrał dr Dawid Kowalik z Uniwersytetu w Białymstoku przedstawiając „Nierówności majątkowe szlachty województw poznańskiego, podlaskiego i kaliskiego w drugiej połowie XVI w.". Charakterystykę białostockiej ludności żydowskiej w wystąpieniu „Społeczność żydowska w przestrzeni małego miasta prywatnego na przykładzie Białegostoku w drugiej połowie XVIII wieku" omówiła trójka przedstawicielek Uniwersytetu w Białymstoku – dr Ewa Kaźmierczyk, mgr Monika Kozłowska-Szyc i mgr Agnieszka Zoch. Pierwszą część konferencji zakończyło wystąpienie dr. Radosława Poniata z Uniwersytetu w Białymstoku – „Mobilność przestrzenna i cykl życia w społeczeństwie staropolskim. Między teorią, kwantyfikacją i studiami przypadków". Po prezentacji referatów zgromadzeni przystąpili do ożywionej dyskusji z prelegentami.

Drugiej części zebrania przewodniczył prof. Marcin Kruszyński (UwS/LAW). Jako pierwszy głos zabrał doktorant UwS, mgr Marcin Krasuski z Muzeum Regionalnego im. Mieczysława Asłanowicza w Siedlcach z wystąpieniem „Dlaczego umierano na cholerę w XIX w.?". Następnie dr Rafał Roguski z Uniwersytetu w Siedlcach omówił „«Zielone kadry» i grupy marginesu społecznego w Małopolsce Wschodniej w pierwszych latach II Rzeczypospolitej". Kolejnym prelegentem była doktorantka UwS i przedstawicielka Muzeum Zamoyskich w Kozłówce, mgr Katarzyna Kot, która przedstawiła referat pt. „W spółdzielni i gromadzie. Wizerunki wiejskich kobiet w zasobach działu Zbiorów Sztuki Współczesnej Muzeum Zamoyskich w Kozłówce". Po wystąpieniu przyszedł czas na dłuższą przerwę, podczas której uczestnicy mogli wymienić się spostrzeżeniami w kuluarach.

Kolejny panel spotkania poprowadził ppłk dr Paweł Orłowski (LAW). Pierwszym prelegentem trzeciej części był prof. Marcin Kruszyński, który wystąpił z tematem – „Pius XII i jego pojmowanie wspólnoty Kościoła katolickiego podczas II wojny światowej. Jako drugi wystąpił doktorant UwS, mgr Dawid Chomej z Instytutu Pamięci Narodowej, z referatem pt. „Zbrodniarz i psychopata czy zbrodniarz i mąż stanu – portret Hartmuta Pulmera, szefa Gestapo w Ciechanowie". Następnie głos zabrał mgr Manuel Ferreras-Tascón z Archiwum Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie, omawiając „Położenie społeczne zesłanych obywateli polskich w Kazachstanie, względem ludności miejscowej w latach 1943-1946". Kolejno wystąpili przedstawiciele łódzkiego oddziału Instytutu Pamięci Narodowej: dr Andrzej Kuprianis z tematem „Helena Wardal «Ramzesowa» (1921-1945)". Imperatyw poświęcenia" oraz dr Ewelina Ślązak z referatem „Doświadczenie dwóch totalitaryzmów – życie, działalność i postawa prof. Włodzimierza Fijałkowskiego (1917-2003). Panel zakończył się częścią dyskusyjną.

Ostatni, czwarty blok konferencji moderowała mgr Katarzyna Kot (UwS/Muzeum Zamoyskich w Kozłówce). Panel rozpoczął się od wystąpienia ppłk. dr. Pawła Orłowskiego z Lotniczej Akademii Wojskowej nt. „PRL jako państwo opiekuńcze na przykładzie zawodowej służby wojskowej oficerów LWP". Następnie referat pt. „«Ekspert od spraw wschodnich» – publicystyka Jerzego Niezbrzyckiego na łamach paryskiej «Kultury» i jego współpraca z Jerzym Giedroyciem" wygłosiła dr Agata Fijuth-Dudek z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Kolejno głos zabrała dr Ewelina Górka również związana z UMCS w Lublinie. Tematem wystąpienia była „Tożsamość społeczna i jej kształtowanie w warunkach emigracyjnych z perspektywy Halszki Guilley-Chmielowskiej". Czwartym prelegentem panelu był dr Tomasz Osiński z Lotniczej Akademii Wojskowej i lubelskiego oddziału IPN, który przedstawił zagadnienie: „Współpraca pokoju – rzecz o propagandzie apelu sztokholmskiego w 1950 r.". Z ostatnim referatem pt. „Wspólnoty 12 krokowe w Siedlcach. Historia i teraźniejszość" wystąpił absolwent UwS, mgr Leszek Myśliński. Po wystąpieniach zebrani po raz ostatni przystąpili do dyskusji nad wysłuchanymi prezentacjami.

Na zakończenie głos ponownie zabrał organizator przedsięwzięcia, prof. Marcin Kruszyński, dziękując zarówno czynnym uczestnikom, jak i pozostałym słuchaczom za obecność i zainteresowanie wydarzeniem. Zaprosił również wszystkich do udziału w następnych odsłonach, wyrażając nadzieję na stałe wpisanie konferencji w tradycję spotkań naukowych organizowanych w Instytucie Historii UwS.

Aleksandra Gugała
Studentka 1 roku 2 st. historii UwS

Spotkanie opłatkowe w Instytucie Językoznawstwa i Literaturoznawstwa 2024

Szkice Podlaskie, nr 2 (22), 2025

W dniu 17 grudnia 2024 roku w Instytucie Językoznawstwa i Literaturoznawstwa odbyło się spotkanie wigilijne. Organizacji wydarzenia podjęły się koła naukowe działające przy Instytucie: Koło Naukowe Polonistów oraz Studenckie Koło „Humanista-Artysta", przy wsparciu opiekunów: mgr Barbary Bandzarewicz i prof. uczelni dr hab. Barbary Stelingowskiej.

Spotkanie rozpoczęło się od wystąpienia Dyrektora Instytutu, prof. uczelni dr. hab. Sławomira Sobieraja, który powitał zgromadzonych i złożył wszystkim świąteczne życzenia. Następnie podziękował prof. Elenie Koriakowcewej za Jej wieloletnią pracę na rzecz IJiL, podkreślając ogromny wkład Pani Profesor w rozwój Instytutu, a także za pasję, z jaką przez lata angażowała się w kształcenie studentów.

Oprawę artystyczną wydarzenia zapewnili Natalia Parapura – studentka filologii polskiej, oraz Pan mgr Tadeusz Goc. Dodatkowo studentki pierwszego roku polonistyki odczytały przygotowane wcześniej wiersze okolicznościowe związane z tematyką Bożego Narodzenia.

W spotkaniu wzięli udział pracownicy Instytutu oraz licznie zgromadzeni studenci, co przyczyniło się do stworzenia wyjątkowej atmosfery tego wydarzenia. Czas spędzony w kameralnym gronie i miłym nastroju sprzyjał nie tylko wspólnemu kolędowaniu, ale także integracji oraz wymianie świątecznych życzeń. Cieszymy się, że mogliśmy wspólnie świętować, umacniając naszą więź akademicką i podtrzymując tradycję spotkań wigilijnych, które wciąż pozostają ważnym elementem naszej społeczności uczelnianej.

Paulina Laskowska
Marta Głuchowska
Magdalena Padzik
Studentki III roku filologii polskiej UwS

Historia i nauka w jednym miejscu. Edukacyjno-badawczy projekt nt. „Solidarności” na południowym Podlasiu

Szkice Podlaskie, nr 2 (22), 2025

Okres powołania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”, a co się z tym wiąże, wzmożony czas protestów robotniczych, niewątpliwie stał się punktem zwrotnym w odzyskiwaniu przez Polskę suwerenności. Utworzenie struktur „Solidarności” w PRL stanowiło swego rodzaju ewenement, jak się później okazało, na skalę ogólnoświatową. Działalność „Solidarności” wyzwoliła szereg zdarzeń, które doprowadziły do zachwiania podstaw komunistycznego państwa.

Niezwykle istotnym aspektem „Solidarności" była jej zdolność do oddziaływania na poziomie lokalnym, gdzie mogły rozwijać się niezależne struktury związku. To właśnie te wydarzenia stały się tematem przewodnim projektu „Wokół Okrągłego Stołu. Solidarność na terenie południowego Podlasia w latach 1980-1989", realizowanego przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Białej Podlaskiej. Inauguracja projektu odbyła się 21 marca 2024 r. wykładem prof. Dariusza Magiera pt. *Zwalczanie opozycji i „Solidarności" przy pomocy rysunków satyrycznych rozprowadzanych przez partię komunistyczną w województwie bialskopodlaskim (1980-1982)*. 16 kwietnia 2024 r. odbyło się kolejne spotkanie, tym razem z dr. Rafałem Roguskim pt. *Powiew wolności. Biała Podlaska i południowe Podlasie w czasie „karnawału Solidarności" 1980-1981,* oraz 14 maja 2024 r. z dr. Arkadiuszem Zawadzkim pt. *Prasa Solidarności na terenie południowego Podlasia w latach 1981-1989*.

Jednym z najważniejszych elementów projektu były spotkania z naocznymi świadkami wydarzeń. 11 czerwca 2024 r. odbyło się spotkanie z Andrzejem Czapskim, który od 1980 r. był działaczem NSZZ „Solidarność", a od 1981 r. pełnił funkcję przewodniczącego oddziału NSZZ „Solidarność" Regionu Mazowsze w Białej Podlaskiej. 19 września 2024 r. odbyło się spotkanie z Mieczysławem Trochimiukiem, który 1980 r. włączył się w prace prowadzące do powstania związku zawodowego rolników. W lutym 1981 r. był jednym z organizatorów zjazdu wojewódzkiego, na którym powołano Wojewódzki Komitet Założycielski Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych „Solidarność". 17 października 2024 r. odbyło się spotkanie z Władysławem Łobaczem, który w okresie od września do października 1980 r. aktywnie uczestniczył w organizowaniu NSZZ „Solidarność" w PSS Społem w Białej Podlaskiej, ale także w Międzyrzecu Podlaskim i Radzyniu Podlaskim. Był jednym z najdłużej internowanych w regionie bialskopodlaskim (od 17 grudnia 1981 r. do 28 maja 1982 r.).

Dodatkowym atutem projektu było przygotowanie wystawy planszowej, prezentowanej przed budynkiem biblioteki podczas wakacji. Składały się na nią ulotki, afisze i fotografie dokumentujące działalność „Solidarności" w regionie. Materiały pochodziły z zasobów Działu Wiedzy o Regionie Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz ze zbiorów prywatnych. Koncepcja i projekt graficzny wystawy przygotowana została przez niżej podpisaną – koordynatora projektu.

Zwieńczeniem projektu była konferencja naukowa pt. *„Solidarność" – czas nadziei. Przemiany społeczno-polityczne w latach 1980-1989*, która odbyła się 29 października 2024 r. Wydarzenie zgromadziło liczne grono doświadczonych badaczy, a jego tematyka obejmowała znaczny zakres zagadnień regionalnych, związanych z szeroko pojętą działalnością „Solidarności". W gronie prelegentów znaleźli się m.in.: prof. Eugeniusz Wilkowski (*„Powinność". Pismo kulturalno-społeczne Ziemi Chełmskiej*), prof. Dariusz Magier (Uniwersytet w Siedlcach), dr Arkadiusz Zawadzki (Uniwersytet w Siedlcach), dr Paweł Orłowski (Lotnicza Akademia Wojskowa), dr Paweł Borek (Akademia Bialska im. Jana Pawła II w Białej Podlaskiej) oraz mgr inż. Jerzy Trudzik.

Realizacja projektu była możliwa dzięki współpracy z Instytutem Historii Uniwersytetu w Siedlcach, który wsparł Miejską Bibliotekę Publiczną w Białej Podlaskiej w działaniach na rzecz promocji wiedzy historycznej i promocji dziedzictwa kulturowego. Koordynatorem projektu ze strony UwS był prof. Dariusz Magier.

Projekt „Wokół Okrągłego Stołu. Solidarność na terenie południowego Podlasia w latach 1980-1989" został dofinansowany ze środków Biura „Niepodległa" w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa".

Małgorzata Nikoniuk
Miejska Biblioteka Publiczna w Białej Podlaskiej

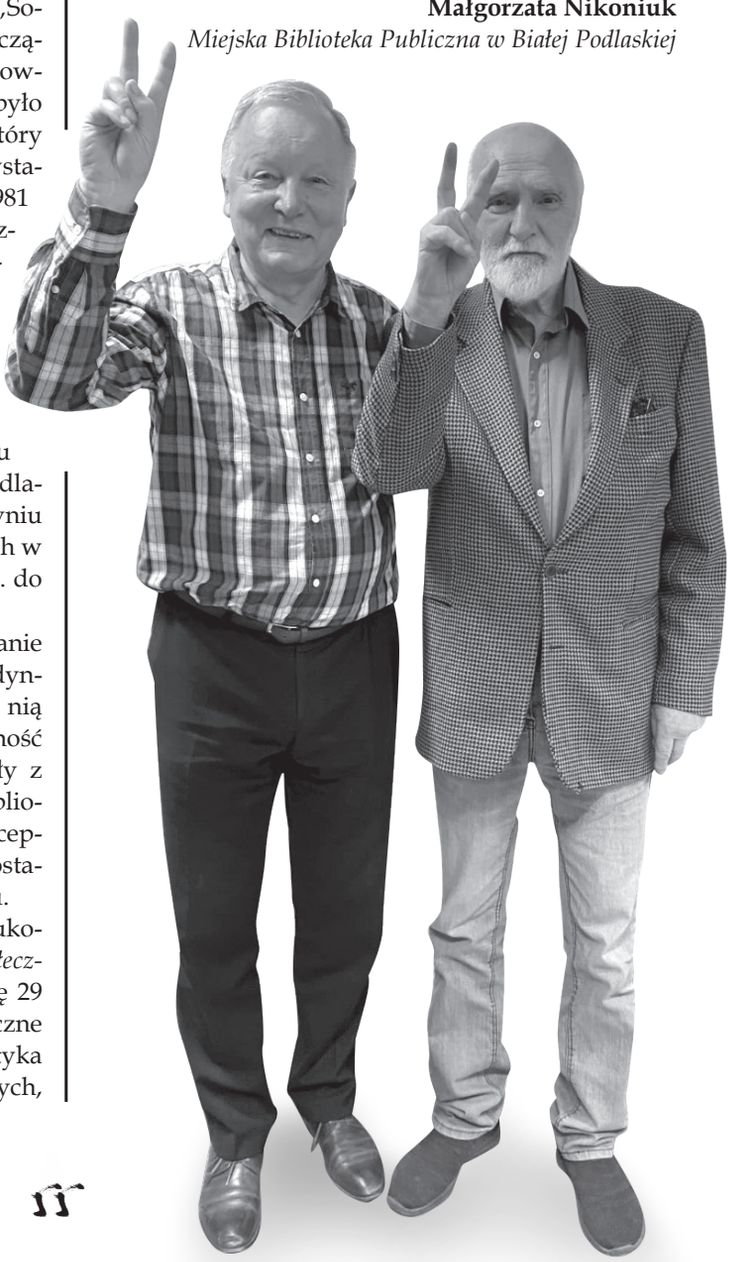

Naukowe Koło Logopedyczne w Instytucie Językoznawstwa i Literaturoznawstwa

Szkice Podlaskie, nr 2 (22), 2025

Naukowe Koło Logopedyczne (NKL) jest inicjatywą skierowaną przede wszystkim do studentów aktywnych i pełnych naukowych pasji, a w szczególności do studentów kierunków logopedia z audiologią oraz logopedia. Nie oznacza to jednak, że nie mogą do naszego koła przynależeć studenci innych kierunków studiów. Celem działalności NKL-u jest rozwijanie zainteresowań naukowych członków koła, a zwłaszcza podnoszenie poziomu wiedzy z zakresu logopedii, zgłębianie potencjału ludzkiego mózgu w zdrowiu i w chorobie, kształtowanie postaw i umiejętności badawczych, rozbudzanie ciekawości poznawczej, przekształcanie zdobytej wiedzy teoretycznej w praktyczne umiejętności, rozbudzanie prawdziwej pasji do zawodu logopedy. Nasza organizacja poświęca wiele uwagi rozwijaniu kompetencji społecznych naszych członków, kształtowaniu samodzielnego myślenia oraz wspieraniu w krytycznej analizie faktów i mitów związanych z szeroko pojętą działalnością logopedyczną.

Członkowie Naukowego Koła Logopedycznego aktywnie włączają się w logopedyczne badania naukowe prowadzone w Instytucie Językoznawstwa i Literaturoznawstwa oraz w prowadzoną tu działalność popularyzatorską. Biorą czynny udział w konferencjach naukowych, wygłaszając na nich referaty i prezentując postery naukowe. Nasi członkowie, by poszerzyć swoje horyzonty myślowe oraz zaspokoić „głód wiedzy", uczestniczą w wartościowych wydarzeniach naukowych, warsztatach, wykładach otwartych, seminariach naukowych i w innych formach o charakterze naukowym i kulturalnym.

Ważnym obszarem działalności Naukowego Koła Logopedycznego jest aktywne włączanie się w różnorodne inicjatywy społeczne, których celem jest troska o dobrostan osób z różnymi niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami komunikacji językowej różnego pochodzenia. Członkowie NKL-u, biorąc udział w tego rodzaju przedsięwzięciach, rozwijają w sobie głęboko humanistyczną postawę życiową, ukierunkowaną na pomoc drugiemu człowiekowi w potrzebie.

Członkowie Naukowego Koła Logopedycznego chętnie współpracują z logopedycznymi kołami naukowymi działającymi przy innych Uniwersytetach, by w ten sposób wspierać się i motywować na drodze samorozwoju.

Nasze Naukowe Koło Logopedyczne w bieżącym roku akademickim liczy 12 członków. Chcielibyśmy, aby było nas jeszcze więcej. Mamy ambitne plany i ciekawe pomysły na popularyzację logopedii. W tym roku zamierzamy wziąć czynny udział w 4 konferencjach naukowych. Wśród nas są laureaci konkursu na najlepszy poster naukowy, autorzy pierwszych tekstów naukowych, młodzi badacze naukowi. Serdecznie zapraszamy wszystkich chętnych do wstąpienia do naszego koła!

Sofia Kamińska
Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UwS
Opiekun naukowy NKL-u

Sprawozdanie z wyjazdu na Letnią Szkołę Słowiańskich Studiów w Ołomuńcu

Szkice Podlaskie, nr 2 (22), 2025

W dniach 13 lipca – 11 sierpnia 2024 r. miałam przyjemność brać udział w Letniej Szkole Studiów Słowiańskich w Ołomuńcu. Dzięki programowi grantowemu NAWA Zawacka otrzymałam dofinansowanie Ministerstwa Szkolnictwa, Młodzieży i Sportu Republiki Czeskiej. Organizatorem tego wydarzenia jest od prawie 40 lat Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Palackiego w Ołomuńcu – druga najstarsza uczelnia w Czechach, a najstarsza na Morawach. Została założona w 1573 r.

Program Letniej Szkoły obejmował zajęcia obowiązkowe oraz fakultatywne. W godzinach porannych miały miejsce lekcje językowe dostosowane do poziomu umiejętności kursantów. Wstępne rozmowy przeprowadzali lektorzy pierwszego dnia pobytu (w sobotę). Oficjalna inauguracja Letniej Szkoły miała miejsce w niedzielny wieczór na dziedzińcu Wydziału Filozoficznego. Od kolejnego dnia rozpoczęły się, zgodnie z planem, zajęcia językowe. Odbywały się one w godzinach 8:45-13:15 od poniedziałku do piątku przez cztery tygodnie. W połowie turnusu następowała zmiana lektorów w każdej z grup. Prowadzący grupy byli doświadczonymi nauczycielami języka czeskiego dla obcokrajowców, często pracującymi za granicą, m.in. na uczelniach w Poznaniu i Katowicach.

Popołudniami od godziny 14:30 odbywały się różnorodne zajęcia fakultatywne. Wśród nich można było wybrać wykłady przybliżające kulturę czeską, konwersacje, kurs poprawnej wymowy, jak również kursy innych języków. Uczestniczyłam w różnych aktywnościach, m.in. wysłuchałam ośmiu wykładów poszerzających moją wiedzę w zakresie historii i kultury. Przeprowadzono je w językach czeskim i angielskim. Zostały one zatytułowane następująco:

Czech Literature through the Camera Lens: Film Adaptation (cz/ang);
Losinské čarodějnické procesy s přesahem do 20. století (cz);
Krizová komunikace (rok 1938, 1948, 1968) (cz);
Can you be afraid? Czech Genre Film: focusing on Horror and Thriller (cz/ang);
Historie českých médií (cz);
Město ve válce, válka ve městě: Olomouc 1914-1919 (ang);
Slavní Češi a slavné Češky (cz);
České a moravské lidové kroje (cz).

Ponadto byłam uczestnikiem warsztatów teatralnych, tańca i pieśni ludowych, a także chóru LSSS. Tydzień zajęć tanecznych kończył się wieczorem z muzyką na żywo, w trakcie którego mogliśmy posłuchać znakomitego zespołu ludowego. Jedną z atrakcji tego wydarzenia był konkurs, którego byłam laureatką w dwóch kategoriach: para student-student (2. miejsce) i para student-wykładowca (3. miejsce).

Organizatorzy zadbali o dodatkowe aktywności poszerzające naszą wiedzę na temat kinematografii czeskiej. Wieczorami odbywały się pokazy filmów – czasem w budynku wydziału, a czasem na dziedzińcu. Mogliśmy w ten sposób zobaczyć np. komedię *Kto chce zabić Jessii?* Inną formą popularyzacji wiedzy na ten temat były wykłady wygłoszone przez Michala Kříža: o filmowych adaptacjach dzieł literatury czeskiej oraz o thrillerach i horrorach.

W trakcie trwającej miesiąc szkoły językowej organizowano jednodniowe wycieczki. Przeważnie miały one miejsce w soboty. Pierwszy wyjazd zaplanowano do Mikulova – renesansowego miasteczka położonego na drodze z Moraw do Wiednia. Organizatorzy zapewnili nam zwiedzanie z przewodnikiem tego ciekawego architektonicznie miejsca. Po godzinnym spacerze po najważniejszych obiektach mieliśmy czas wolny. Częściowo wykorzystałam go na zwiedzenie zamku Dietrichsteinów. Niestety, ze względu na pożar, który strawił w czasie wojny rezydencję, zbiory tego muzeum są dość skromne. Oprócz spaceru uliczkami historycznego miasta zobaczyłam również tamtejsze prywatne muzeum historii miejscowej społeczności żydowskiej. Ostatnim punktem wycieczki było zwiedzanie miejscowej, rodzinnej winiarni połączone z degustacją win.

Druga z wycieczek, jaką zaproponowano uczestnikom, została zorganizowana do Ostrawy – miasta położonego przy granicy z Polską. Zwiedziliśmy jedną z nieczynnych już hut Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego – hutę Dolní Vítkowice. Spacer po tym obiekcie był nowym doświadczeniem. Oprócz widoków na Beskidy z tarasów widokowych dobudowanych do jednej z wież zakładu mogliśmy zobaczyć, jak wygląda wielki piec od środka, poznać kolejne etapy produkcji stali, a przede wszystkim uświadomić sobie wartość przemysłową terenów położonych za Olzą. Po zwiedzeniu huty mieliśmy czas wolny, który przeznaczyłam na zwiedzenie Ostrawy. Oprócz spaceru ulicami miasta zobaczyłam Zamek Śląskoostrawski, zbudowany przez Piastów Śląskich oraz Miejską Galerię Sztuki PLATO.

Na ostatnią wspólną wycieczkę organizatorzy zabrali nas do tzw. Morawskiego Krasu. Zwiedziliśmy wówczas jaskinię Macochę. Mogliśmy podziwiać tam niezwykłych kształtów stalaktyty i stalagmity. Oprócz walorów estetycznych, jakie wywoływały te formy naciekowe, mogliśmy doświadczyć doskonałej akustyki w jednym z naturalnie wytworzonych pomieszczeń. Część trasy wycieczkowej pokonywaliśmy łódkami prowadzonymi przez przewodników opowiadających nam historie i legendy związane z tym miejscem.

Oprócz wyjazdów zorganizowanych przez LSSS, z grupą przyjaciół udaliśmy się również do pobliskiego Kromieryża. Miasteczko słynie z barokowej perły Moraw – bogatego w dzieła sztuki arcybiskupiego zamku wraz z ogrodami otaczającymi tę rezydencję. Ten zabytkowy obiekt stał się scenografią m.in. dla dzieła Miloša Formana – Amadeusza.

Uniwersytet Palackiego zadbał również o to, by uczestnicy Letniej Szkoły mogli zwiedzić Ołomuniec. Zapewniono różne tematy spacerów z przewodnikami. Wzięłam udział w sześciu tematycznych wycieczkach: historyczny Ołomuniec, barokowe zabytki miasta, spacer z lingwistą, ślady twierdzy ołomunieckiej, Street Art. Ponadto weszłam na wieżę ratusza miejskiego, skąd rozciąga się piękny widok na miasto i okolicę. Organizowano poza tym wyjścia do muzeów.

Raz w tygodniu po południu organizowane były wycieczki poza miasto w celu poznania okolicznej przyrody. Wzięłam udział w jednym z takich wyjazdów – cel oddalony był od centrum miasta około 10 minut jazdy pociągiem. Mogliśmy zobaczyć, jak wygląda morawska wieś, domy, gospodarstwa, pozostałości po historycznych zabudowaniach miejscowej szlachty. Jednakże w trakcie spaceru pomiędzy miejscowościami, w polach zastała nas wielka burza, która pokrzyżowała nam plany.

W trakcie Letniej Szkoły zorganizowano kilka wieczorów integracyjnych. Jednym z nich było ognisko z kiełbaskami i możliwością spróbowania miejscowych specjałów. Podczas innego wydarzenia mogliśmy zaprezentować tradycyjne jedzenie i napoje z naszych krajów. Do polskiego stolika zaprosiliśmy litewską koleżankę, prezentując wspólnie nasze kuchnie. Poczęstowaliśmy chętnych m.in. sękaczem firmy Zaniewicz, wedlowskim Ptasim Mleczkiem, krówkami i domową szarlotką.

Wyjazd na Letnią Szkołę Słowiańskich Studiów w Ołomuńcu oceniam jako bardzo dobrze spędzony czas, przede wszystkim za względu na efektywność nauki oraz bogaty program, dzięki któremu mogliśmy doświadczyć różnych aspektów czeskiej i morawskiej kultury. Lektorzy, wykładowcy i pracownicy LSSS stworzyli niezwykłą atmosferę serdeczności i gościnności, która udzieliła się również uczestnikom.

Alicja Szumowiecka
Doktorantka historii Szkoły Doktorskiej UwS